

# **Communicatie en Barmhartigheid: een vruchtbare ontmoeting**

“Hoe verlang ik dat onze eigen manier van communiceren (...) nooit de suggestie wekt van een trotse en triomfantelijke superioriteit over een vijand (...).” Boodschap van paus Franciscus voor de 50ste Werelddag voor Sociale Communicatie.

29-1-2016

*Dierbare broeders en zusters,*

**1. Het Heilig Jaar van**

Barmhartigheid nodigt ons allen uit ons te bezinnen op de relatie tussen communicatie en barmhartigheid.

De Kerk, in eenheid met Christus, de levende menswording van de Vader van Barmhartigheid, is geroepen barmhartig te zijn als een bepalend kenmerk van alles wat zij is en doet. Wat we zeggen en hoe we dat zeggen, elk van onze woorden en gebaren, moet het medeleven, de tederheid en vergeving van God voor allen tot uitdrukking brengen. Liefde is in haar aard communicatie; het leidt tot openheid en delen. Als onze harten en handelingen door naastenliefde, door goddelijke liefde, zijn ingegeven, dat zal onze communicatie door Gods eigen kracht aangeraakt worden.

**2. Als zonen en dochters van God zijn**  
wij geroepen met iedereen te

communiceren, zonder uitzondering. In het bijzonder zijn alle woorden en handelingen van de Kerk bedoelt om barmhartigheid over te brengen, om de harten van mensen te raken en hen te steunen op de reis naar die volheid van het leven waarvoor Jezus Christus door de Vader gezonden was, om dit aan een ieder te sturen. Dit betekent dat wijzelf bereid moeten zijn de warmte van de Moederkerk aan te nemen en die warmte met anderen te delen, zodat Jezus gekend en geliefd kan zijn. Die warmte is wat vorm geeft aan het geloofswoord; door onze verkondiging en getuigenis ontsteekt het de “vonk” die hen leven geeft.

**3. Communicatie heeft de kracht** bruggen te bouwen, ontmoeting en inclusie mogelijk te maken, en zo de maatschappij te verrijken. Hoe mooi is het wanneer mensen met zorg hun woorden en handeling kiezen, in een poging onbegrip te voorkomen,

gewonde herinneringen te helen en vrede en harmonie op te bouwen. Woorden kunnen bruggen bouwen tussen individuen en binnen gezinnen, sociale groepen en volkeren. Dit is zowel in de materiële als de digitale wereld mogelijk. Onze woorden en handelingen moeten ons doen ontsnappen aan de vicieuze cirkels van veroordeling en wraak die individuen en naties blijven verstrikken en aanmoedigen tot uitdrukkingen van haat. De woorden van Christenen moeten een constante aanmoediging tot eenheid zijn, en zelfs in die gevallen waarin zij met kracht het kwaad moeten veroordelen, moeten zij proberen nooit relaties en communicatie te verbreken.

4. Om deze reden wil ik alle mensen van goede wil uitnodigen de kracht van de barmhartigheid om gewonde relaties te helen en vrede en harmonie in gezinnen te herstellen,

te herontdekken. Ieder van ons weet op hoeveel manieren oude wonden en slepende wrok individuen gevangen kunnen houden en communicatie en verzoening kunnen blokkeren. Hetzelfde geldt voor relaties tussen volkeren. In elke geval kan barmhartigheid een nieuwe spraak en nieuwe dialoog scheppen. Shakespeare zei het op welsprekende wijze: “Genade heeft niets uit te staan met dwang. Zij daalt als zachte regen uit de hemel neer op de korst der aarde. Dubbel is haar zegen: wie haar schenkt en wie haar krijgt”.[1]

5. Onze politieke en diplomatieke taal zou er goed aan doen geïnspireerd te raken door barmhartigheid, die de hoop nooit verliest. Ik vraag degenen met institutionele en politieke verantwoordelijkheid, en degenen die een taak hebben in het vormen van de publieke opinie, bijzondere aandacht te houden voor de manier

waarop spreken over hen die anders denken of doen of hen die wellicht fouten hebben gemaakt. Het is makkelijk toe te geven aan de verleiding om zulke situaties uit te buiten om het vuur van wantrouwen, angst en haat aan te wakkeren. Moed is echter noodzakelijk om mensen naar een proces van verzoening te leiden. Juist deze positieve en creatieve vrijmoedigheid biedt echte oplossing voor oude conflicten en de kans om een blijvende vrede op te bouwen. “Zalig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden” (Mt. 5, 9).

**6.** Hoe verlang ik dat onze eigen manier van communiceren, evenals ons dienstwerk als herders van de Kerk, nooit de suggestie wekt van een trotse en triomfantelijke superioriteit over een vijand, of degenen kleineert die de wereld als verloren en gemakkelijk afgeschreven

beschouwt. Barmhartigheid kan de moeilijkheden van het leven helpen verlichten en warmte bieden aan degenen die alleen de kilte van het oordeel hebben gekend. Moge onze manier van communiceren de houding helpen overwinnen dat de zondaars netjes scheidt van de rechtvaardigen. We kunnen moeten situaties van zonde – zoals geweld, corruptie en uitbuiting – veroordelen, maar we mogen personen niet veroordelen, omdat alleen God in de diepten van hun hart kan kijken. Het is aan ons om zij die de fout ingaan te vermanen en het kwaad en onrecht van bepaalde manieren van doen af te wijzen, om slachtoffers te bevrijden en degenen die gevallen zijn te helpen opstaan. Het Evangelie van Johannes zegt ons: “de waarheid zal u vrijmaken” (Joh. 8, 32). De waarheid is uiteindelijk Christus zelf, wiens tedere barmhartigheid de maatstaf is om de liefde in waarheid te bewaren.[2]

Alleen woorden die met liefde worden gesproken en vergezeld worden door zachtmoedigheid en barmhartigheid kunnen onze zondige harten raken. Met harde en moralistische woorden en handelingen lopen we het risico diegenen die we naar bekering en vrijheid willen leiden te vervreemden, en daarmee hun defensieve gevoel van afwijzing versterken.

7. Sommigen zien een visie van een maatschappij geworteld in barmhartigheid als hopeloos idealistisch of overdreven toegeeflijk. Maar laten we proberen terug te denken aan onze eerste ervaring van een relatie, binnen onze gezinnen. Onze ouders hielden van ons en waardeerden ons meer vanwege wie wij waren dan vanwege wat we konden en bereikten. Ouders willen van nature het beste voor hun kinderen, maar die liefde is nooit

afhankelijk van het behalen van bepaalde voorwaarden. Het ouderlijk huis is de enige plaats waar we altijd welkom zijn.[3] Ik zou iedereen willen aanmoedigen de maatschappij niet te zien als een forum waar vreemden wedijveren en als nummer één willen eindigen, maar bovenal als een thuis of een gezin, waar de deur altijd op staat en waar iedereen zich welkom weet.

**8.** Hiervoor moeten we eerst luisteren. Communiceren betekent delen, en delen vereist luisteren en accepteren. Luisteren is veel meer dan eenvoudig horen. Horen draait om het ontvangen van informatie, terwijl luisteren om communicatie gaat en om nabijheid vraagt. Luisteren stelt ons in staat de juiste houding te vinden, en niet slechts passieve toehoorders, gebruikers of consumenten te zijn. Luisteren betekent vragen en twijfels kunnen delen, samen op weg te gaan, alle

almachtswaan los te laten en onze talenten en gaven ten dienste te stellen van het algemeen welzijn.

**9.** Luisteren is nooit makkelijk. Vaak is het gemakkelijker te doen alsof we doof zijn. Luisteren betekent aandachtig zijn, willen begrijpen, waarderen, respecteren en overwegen wat de andere persoon zegt. Het behelst een soort martelaarschap of zelfopoffering wanneer we Mozes voor de brandende braamstruik proberen na te volgen: we moeten onze sandalen uitdoen wanneer we op de “heilige grond” van onze ontmoeting met degene die tot mij spreekt staan.[4] Weten hoe te luisteren en een enorme genade, een geschenk waar we om moeten vragen en doen alles doen om te oefenen.

**10.** E-mails, sms, sociale netwerken en chats kunnen ook volledig menselijke vormen van

communicatie zijn. Technologie bepaalt niet of communicatie authentiek is, maar het menselijk hart en ons vermogen de middelen die ons ter beschikking staan wijselijk te gebruiken. Sociale netwerken kunnen relaties mogelijk maken en het welzijn van de maatschappij bevorderen, maar ze kunnen ook leiden tot verdere polarisatie en verdeeldheid tussen individuen en groepen. De digitale wereld is een openbaar plein, een ontmoetingsplek waar we elkaar kunnen bemoedigen dan wel vernederen, een betekenisvolle discussie of oneerlijke aanvallen aangaan. Ik bid dat dit Heilig jaar, geleefd in barmhartigheid, “ons meer openstellen voor de dialoog om elkaar beter te leren kennen en te begrijpen; moge het iedere vorm van bekrompenheid en verachting elimineren en iedere vorm van geweld en discriminatie verdrijven.”[5] Het internet kan ons

helpen nettere burgers te zijn.

Toegang tot digitale netwerken houdt een verantwoordelijkheid in voor ons naaste die we niet zien, maar die toch echt is en een waardigheid bezit die gerespecteerd moet worden. Het internet kan verstandig gebruikt worden om een maatschappij op te bouwen die gezond is en openstaat voor delen.

**11.** Communicatie, waar en hoe het ook plaats vindt, heeft voor vele mensen voor een verbreding van de horizon gezorgd. Dit is een geschenk van God dat een grote verantwoordelijkheid inhoudt. Ik noem deze kracht van communicatie graag “nabijheid”. De ontmoeting tussen communicatie en barmhartigheid zal vruchtbaar zijn naarmate het tot een nabijheid leidt, tot een nabijheid die zorg draagt, troost, geneest, vergezelt en viert. In een gebroken, gefragmenteerde en gepolariseerde wereld betekent

communiceren met barmhartigheid dat we helpen een gezonde, vrije en broederlijke nabijheid te scheppen tussen de kinderen van God en al onze broeders en zusters in de ene menselijke familie.

Uit het Vaticaan, 24 januari 2016

FRANCISCUS

---

[1] Shakespeare, *De Koopman van Venetië*, IV, scène 1.

[2] Vgl. Ef 4:15.

[3] Vgl. Lc 15:11-32.

[4] Vgl. Ex 3:5.

[5] Paus Franciscus, Bul, *Het gelaat van de Barmhartigheid* - Afkondiging van het Buitengewone Jubileum van de Barmhartigheid, *Misericordiae Vultus* (11 apr 2015), 23

pdf | Document automatisch  
aangemaakt door [https://  
dev.opusdei.org/nl/article/  
communicatie-en-barmhartigheid-een-  
vruchtbare-ontmoeting/](https://dev.opusdei.org/nl/article/communicatie-en-barmhartigheid-een-vruchtbare-ontmoeting/) (9-8-2025)